

OCTAVIAN COTESCU sau alibiurile comicalui

Există umorul care gîdilă, cel care deranjează și cel care zguduie. E greu de spus prin ce ape, limpezi sau involburate, ale comicalui navighează Cotescu; cert este că înoată cu dezinvoltură, oricare ar fi personajul pe care și-l alege.

Umorel lui Cotescu nu este nici macabru, nici sardonice, ci, dimpotrivă, blajin, șiret, de o dulceață și drăgălășenie înșelătoare, un umor insinuant, care învăluie personajul și se strecoară în atmosfera comediei, cucerind-o pașnic, cerînd participarea și colaborarea spectatorului. Cotescu își dezvăluie astfel personajul interpretat, încît cheamă exclamația: regele e gol! Luciditatea devine la el una dintre sursele nebănuite ale comicalui, luciditatea ce strîpunge lașitatea, minciuna, grosolănia, frica, putreziciunea, corupția, impostura.

Surîsul său ironic dezvăluie toate subtextele piesei atunci cînd ea e saturată de neliniște, anxietate și sentimentul eșecului; din rufăria murdară a cuvintelor de prisos debitate pe scenă, Cotescu, ca un virtuoz, orchestrează o conversație care devine o formă a tăcerii. El nu oficiază solemn, ca un preot în templul artei; umorul său e familiar, firesc, cum sînt puține altele, deși întotdeauna rămîne o zonă de umbră, de parcă ar spune: nu dau partea mea de îndoială pentru un imperiu!

În eterna-i curgere a vieții, în permanenta schimbare de împrejurări, situații și decor, Cotescu a colecționat o variată galerie de tipuri, o pepinieră de fals-naivi și de veritabili ipocriți, și le-a împrumutat, în luminile rampei, aparenta sa înfățișare, putîndu-și spune, pe drept cuvînt: actorul e cel mai mare „ticălos”, se hrănește cu viața și cu moartea celorlalți. Da, și cu moartea celorlalți, pentru că, intrat în razele necruțătoare ale satirei lui Cotescu, personajul vizat își poate semna decesul moral.

PORTRETE

Măscărici, paiețe cu creierul standardizat, interpretați cu o blîndețe feroce sau cu o ironie intimă, trecînd prin toate alibiurile comicalui — alitea înfățișări caricaturale pe care le-a îmbrăcat Octavian Cotescu — dezvăluie atracția, înclinația sa pentru umorul absurd, unde se află în elementul lui, de parcă s-ar fi născut odată cu hohotul de rîs. Ca și nenea Iancu.

Dar... Dar Cotescu știe să fie și altul. El a fost „El” din piesa *Nu sînt Turnul Eiffel* al Ecaterinei Oproiu, un tînăr seducător și de un lirism bine temperat de umor; tot Cotescu a fost un zguduitor Horia în *Procesul Horia* de Al. Voitin, un extrem de cald și uman Ben Alexander din piesa *Inima mea este pe înălțimi* de W. Saroyan, iar ultima performanță o constituie Unchiul Vania din piesa cu același titlu de Anton Pavlovici Cehov. Un extrem de original unchi Vania, cu tristetrea luminată de un zîmbet, în care durețea se împerechează tot timpul cu ridicolul, un Vania baroc cum rar mi-a fost dat să văd pe scenă. Cotescu a izbutit să reconcilieze în jocul său contrariile, încît, fără a face o butadă, putem afirma că unchiul Vania e cu atît mai tragic, cu cît e mai comic.

Acest rol din Cehov pe care Cotescu îl joacă cu o asemenea strălucire, rol fantastic de greu pentru orice mare actor de tragedie, rol de maturitate, întregeste portretul unui artist de tragedie și de comedie, inamic jurat al rutinei, un campion al metamorfozelor.

Care e noua tentativă pe care o va face marele iluzionist?

Ion Mihăileanu

P.S. Cînd scriam rîndurile de mai sus, nu știam că el pregătește Mi-netti. Biografia autentică și terre-à terre a unui actor de aiurea a fost înălțată de Cotescu, zguduitor, la nivelul condiției filozofice a actorului de pretutindeni, izbutînd să polarizeze, într-un monolog continuu de aproape două ceasuri, magnetic, trăirea pasionată a spectatorilor.

Nu-mi dau seama ce mai poate face în plus un actor cînd izbutește să confere valoare shakespeareană unei piese oarecare. Să-și încerce, de pildă, forțele în rolul regelui Lear?

Octavian Cotescu desfiide orice categorisiri. Actor, adică vrăjitor total, trece de la comedie la tragedie cu cea mai deplină ușurință și răspundere.

Ce surpriză ne mai rezervă?